

Ese de dóue ori in septemana:

Joi-a si Duminec'a.

Pretiuu de prenumeratiune:

pre-anu intregu . . . 6 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
 „ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romanii'a si strainetate:

pre-anu intregu . . . 9 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca. Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tács'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5. fl., inticlegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiunilor se se anticipe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Consistoriulu plenariu convocatu pe mercuri'a trecuta a terminatu siedintiele eri, inchiaindu tóte reporturile pentru sinodu.

Cartile bisericesci.

Literatur'a eclesiastica, precum la alte popóre asia la noi, este inceputulu si temeiuu literaturii profane. Nu suferé indoiala de feliu, cà limb'a in carea s'a celebratu la inceputu cultulu dumnedieescu in bisericile romaniloru a fostu cea romana séu latina numita gramaticala, cu atátu mai pucinu suferé indoiala aceea, cà cartile bisericesci pana la conciliulu florentinu au fostu scrise cu litere strabune, latine. Insa de la acelu conciliu pana in secolulu XVI servitiulu ddiiescu se servisiá in limb'a slavéna, in carea se scrisera si cartile bisericesci tóte; de aici s'a estinsu apoi velulu intenerecului asupra limbei si a literaturii romane, impedecandu desvoltarea si cursulu ei naturalu aprópe doi secolu.

Secolulu siesesprediece, e dreptu, ni-a datu o literatura noua; limb'a poporului se introduse in tóte bisericé; cartile bisericesci se tradusera si tiparira romanesce de barbati fórté luminati, totusi funestele urme ale limbei slavene si adi se cunoscú in biseric'a nóstra. Limbagiulu cartiloru bisericesci nu numai este intunecatu cu multe cuvinte slavene, ci cartile sunt tiparite si adi cu caracterele cirilice, numite la noi *bucóvne*. De aceea cei mai multi din poporu nu sciú ceti si scrie de càtu cu *bucóvne* precandu scrierile romane adi se facu tóte cu caractere latine. N'avemu ce ne mirá de feliu atunci, cà productele literarie mai noue nu sunt cunoscute si partinite de poporu.

Ori ce directiune amu vrea se dàmu literaturii nationale, inceputulu trebuie se-lu facemu din biseric'a, dela cartile bisericesci. Sentiulu religiosu a precumpenitu totudeuna la poporulu romanu, de acest'a a fostu condusu elu in tóte actiunile sale; in acest'a trebuie se-lu intarimu si pe viitoriu, dar astfelu, càtu din elu se castige si unu óre care avantagiu nationalu, cel'a *alu cultivarei limbei strabune*.

Càtu de norocósa ar fi literatur'a nóstra, déca cartile bisericesci ar fi scrise cu litere latine si nu cu *bucóvne*. Poporulu ar dá unu contingente fórté insemnatu la trecerea productelor literarie, càci sciindu elu a ceti ceaslovulu si psaltirea, ar sci ceti deodata si scrierile romane cu litere latine, si nu ar trebui se piérda timpulu si cu *bucóvnele* parintelui Cirilu, numai pentru biseric'a. *Cartile bisericesci, astadi trebuiescu corese de slavisme si tiparite cu litere romane*, ca se nu portamu mai departe rusinea necesabila asupra nóstra.

Precum insa intrég'a biseric'a universalá ortodocsa, asia si biseric'a Daco-Romaniloru a fostu totdeuna cu

mare precautiune la compunerea si traducerea cartiloru bisericesci, si nu a permisú nimeni dreptulu de censurarea cartiloru rituale si dogmatice, decátu Ierarchiei. Numai cartile censurate si aprobate de acést'a au valóre in biseric'a nóstra, ér cele ne aprobate se privescu de apocrife.

A luatú sboru insemnatu literatur'a bisericesca in tíer'a romanésca si in Moldavi'a, deunde s'a latitu la noi cele mai multe carti bisericesci romane, intre aceste cu laude se amintescu mineiele traduse de episcopii Cesarie si Filaretu. Atátu impregiurarea acést'a, càtu si sustinerea unitatii in biseric'a romana, facu absolutu imposibilu tractarea cestiunei despre coregerea si tiparirea cartiloru bisericesci prin o singura provincia metropolitana, neconsultandu ierarchi'a intregii biserici daco-romane.

Romanii au fostu precum si sunt, cu pucina exceptiune, membrii credintiosi ai bisericii ortodocse orientale; au fostu de aceasi credintia cu apostolii dela cari au primit'o nemidilocitu, acést'a o vor marturisi pana la sfersitulumei, càci este credintia despre care dice apostolulu: credintia vostra romani se vestesce in tóta lumea. Si prin unitatea credintiei vor sustinerea si unitatea bisericii in ritu si dogme, nu numai, ci chiar si in form'a esterna, in cartile usuate in biseric'a.

Barbatii bisericesci din principatele romane au stralucitu in tóte vremile cu invetiaturile cele nalte teologice, pre candu la noi din cóci de Carpati au fostu pucini, si in presinte mai cà nu-su. Trebuie se ne intórcemu catra biseric'a mama din Romanii'a. Congresulu nostru bisericescu va face mare folosu romanismulu si bisericii romane, déca *punendu-se in contielegere cu santulu Sinodu alu Romaniei, cu acést'a in comunu se faca editiunea coresa s' cu litere strabune a cartiloru usuate in biseric'a romana*. Acestu pasiu in literatur'a nationala va formá unu momentu eternu pe paginile istoriei romane, càci poporulu va fi mantuitu odata si de literile slavene.

Lips'a de carti bisericesci la noi se maresce din dí in dí. La multe biseric'i parochiale cantarile rituali se facu numai din octoiculu mieu, càci Mineiele lipsescu cu totulu, apoi déca si sunt la tipografiile metropolitane, comunele serace nu le potu cumperá. Ér tiparinduse cartile cu litere, comunele avute se dee gratuitu cartile de cari s'a folositu pana acé in biseric'a, la bisericéle serace, cari n'au nici editiunile vechi, nici sunt in stare a cumperá cele nóue, si ele se procureze editiunile nóue cu litere. Astfelu graduatu ne-am aflá cu carti nóue bisericesci, corese de slavisme, si cu caractere strabune.

Atátu in sinodulu eparchialu — càtu si in congressu cestiunea acést'a de interesu literariu pentru noi s'a si adusu pe tapetu, insa pareni-se din caus'a altoru agendé a remasu neresolvita, cea ce ne indreptatiesce a sperá o satisfactiune cu atátu mai mare dela congressulu viitoriu.

Invetiamentu.

Positi'a organica a asiediaminteloru de invetiamentu.

(Finca.)

Vorbindu asupra invetiamentului realu, inainte de tôte ar trebui sè aretamu sirulu de intemplari, prin cari sciintiele reale au fostu provocate. Nici candu omulu n'ar fi ajunsu a privi atâtu de adencu in alcatuirea universului, déca unele intemplari, precum a fostu inventarea acului magneticu, ori descoperirea Americei nu-lu indemnau spre noue cercetari, ori altele, precum este inventarea Ochianei si altele, nu îi dau noue medilóce pentru cercetarile sale. Si chiar castigandu-si ómenii cunoscintiele, pe care le au adi, ele nici candu nu ar fi ajunsu la acea respandire, déca dezvoltarea vietii si in urm'a acestei dezvoltari, multimea trebuintieloru dilnice nu le faceá de trebuintia pentru majoritatea ómenirei. Aici nu este inse locu pentru o cercetare mai indeamenunta asupra strinsei legaturi, ce esista intre dezvoltarea vietii nóstre europene si acea a sciintieloru reale.

No marginimu numai a statorí deosebirea intre mentiunea culturei clasice si ácea a culturei, pe care adi noi o numimu „*reala*.”

In tôte stadiile dezvoltarii sale, chiar si in cele mai primitive, omulu sente o aplecare nestimperata, spre a cercá cauzele aretarilor ce i se infacisíeaza. A statorí unu neosu causalu intre aretarile ce alcatuiescu lumea, este o lucrare dela care nici unu omu nu se pôte sustrage, lucrare, ce forméza temelí'a firei nóstre intelectuale.

A reduce ori-ce ivire la o cauza firésca este cea dintai si cea mai acuta trebuintia sufletésca a omului. Cu satisfacerea ei incepe viéti'a etica alui. Asta trebuintia îndemna pe omu la ori-ce lucrare sufletésca; ea a fostu aprópe singurul motivu alu culturei clasice. Pentru acea gandirea clasica este atâtu de frumoasa in idealitatea ei. Ea erá menita a satisface numai sufletulu. Dar sufletulu insetosiatu de adevéru este satisfacutu si prin numai o hipotesa, o simpla esplicatia. Pentru acea atâtu de pucinu adevéru si atâtu de multa poesia in gandirea clasica. Ea tinde mai multu a satisface sufletulu si a formá caracterele decâtu a dá folóse dilnice. De fericirea omului se ingrisesce cultur'a clasica, privindu sustienerea lui ca unu lucru secundaru. Ast'a in celu mai strinsu necsu cu viéti'a de atunci: pe vremile clasice pentru sustienerea traiului dilnicu ómenii n'aveau trebuintia de multe cunoscintie.

Alt'a este inse positiunea omului in viétia.

Unu siru intregu de intemplari restórna credintiele lumii clasice, indemnandu pe omu la noúe cercetari. Nu mai pucinu sunt apoi intemplari, cari dau vietii dilnice o dezvoltare, ce nici nu sufere a fi comparata cu cea clasica. Trebuintiele se inmultiescu in tôte privintiele. Comerciulu intinsu peste faci'a pamentului si industri'a dezvoltata, devinu puse pe temelii scientifice. Astfelu se nascu o multime de profesioni care pretindu unu gradu mai inaltu de cultura unu siru intregu de cunoscintie puse pe temeiu realu.

Pentru a face de prisosu o cercetare mai reslatita, se facemu comparatia între cunoscintiele ce in vremile clasice trebuia se aiba unu conducatoriu de naia, unu ingeneriu, ori unu arhitectu, si între cunoscintiele ce totu acesti profesionisti adi trebuiescu se aiba. Chiar déca amu abstrage dela masine, vomu aflá cumca adi sciinti'a este menita nu numai a satisface sufletulu, ci si a servi totu-odata omului ca medilocu de sustienere dilnica, adeca a satisface si trebuintie dilnice.

Incátu elu este menitu a satisface trebuintie dilnice, invetiamentulu este realu.

(X) Prin ast'a amu statoritu raportulu între invetiamentulu univérsitaru si acela realu:

Univérsitatile sunt menite a cultivá sciintiele, ca sciintie, si a formá caracterele.

Institutele tehnice sunt menite a dá formare teoretica si practica pentru anumite profesioni,¹⁰⁾

Univérsitatile pregatescu totodata pentru anumite cariere si anume carriere publice, care pretindu o formare humanitara, deci-nu numai unu siru bogatu de cunoscintie ci totodata si o dezvoltare etica a caracterului. Dar' si acésta formare este numai secundara. Univérsitatea dá atâtu pentru juristi, câtu si pentru filosofi ori teologi numai o formare teoretica. Esiti dela univérsitate, tenerii nu sunt formati pentru carrierele ce si-au alesu; ci sunt numai capabili de a se cualificá prin o praesa mai scurta ori mai îndelungata.

Cu totulu alta este formarea, ce o dá invetiamentulu realu, provocatu prin trebuintiele dilnice, elu cérca a satisface numai aceste trebuintie. Aici la formarea etica a caracterului nu se privesce: tenerii se forméza numai pentru anumite carriere private, deci anumite profesioni, care ceru unu anumitu siru de cunoscintie si indeletniciri practice.

Mai clara este deosebirea: univérsitatea si-pune de scopu a dezvoltá viéti'a etica; invetiamentulu realu este menitu a dezvoltá numai viéti'a economica.

Premitiendu acestu raportu, indata ni se va vedí inferioritatea invetiamentului realu facia de acelu univérsitaru. Intr'adeveru invetiamentulu realu nu este decâtu in urm'a univérsitatii posibilu. Univérsitatea dá cunoscintiele menite a fi respandite prin invetiamentulu realu. Nemicu nu vomu aflá la institutele tehnice, ce chiar intr'o forma mai dezvoltata, n'am aflá si la univérsitate.

Deosebirea este numui acea, cá la univérsitate aflamu sciintie, éra la institutele tehnice unu siru de cunoscintie practice. Totu acei profesori potu se impartesiésca sciintiele, adeca teoretica, alta data in directie practica. Astfelu viéti'a etica a unui poporu in lips'a invetiamentului realu se pôte dezvoltá; invetiamentulu realu numai indirectu, prin ridicarea vietii economice, inriuresce asupra vietii etice.

Statorindu misiunea si caracterulu invetiamentului univérsitaru in raportu cu acelu realu, nu va fi greu a aflá positiunea, ce fie care felu de invetiamentu trebuie se ocupe in viéti'a publica.

Univérsitatea, atâtu cu asiediamentu pentru formarea teneriloru pentru viéti'a publica, câtu si ca foculariu de cultura a ori-carui poporu, in tôte vremile a fostu si a trebuitu se fie asiediamentu publicu sustienutu de catra puterea publica.

Nesmintitu fórte multa vreme preotimea a avutu inriurire aprópe desevisita asupra invetiamentului, sustienendu mai alesu gimnasia: se nu pierdemu inse din vedere, cá pe acele vremi inriurirea preotimei erá tocmai — atâta de mare si asupra poterii publice. — Deo-data au incetatu aceste inriuriri.

Invetiamentulu realu numai in urm'a dezvoltarii univérsitatiloru a devenitu posibilu si numai in urm'a dezvoltarii vietii dilnice necesariu. Amu potea dice, in cea dintaiu epoca, inainte de revolutiunea francesa elu nici nu esista.

Candu elu s'a ivitu inse, avendu a dá o formatiune privata, s'a ivitu sub forma privata. Dupa-ce si-au castigatu anumite cunoscintie de pregatire, tenerii, ce s'au fostu hotaritu a-si castigá panea dilnica ca marinari, negotiatori, ingeneri, arhitecti, ori masinisti, faceau numai

¹⁰⁾ Compara: Joseph Zivcet „Handbuch des Prüfungs und Unterrichtswesens.“ 1868.

decâtu unu cursu practic. Din aceste cursuri practice, care pentru farmacisti, agronomi ori inginerii dela noi si astadi esistu, s'au desvoltatu deosebitele scoli private.

Publice au devenitu aceste scoli numai atunci, candu anumitele profesiuni, in urm'a desvoltarii, cereau unu gradu mare de cunoscintie, si prin urmare o organizare mai intinsa a „scóleloru“. Chiar si in forma loru de astadi asiediamintele de invetiamentu realu potu se fie private: publice sunt, numai încâtu statulu pare indetoratu a se îngriji de desvoltarea economica a membriloru sei.

Ioanu Slavlelu.

Unu francesu ca literatu romanu.

Fóia societatii renascerea publica urmatóri'a notitia bibliografica: *Documents pour servir à l'étude des dialectes roumains, recueillis et publiés par Emile Picot. Paris.* Sub acestu titlu D. Picot a publicatu mai intai in *Revista de limbistica si filologia comparata*, apoi in brosiura unu basmu romanescu si câte-va poesii populare, culese din gur'a tieraniloru din Banatulu Temisiane, insocindu-le cu o frumoasa introductiune cu esplicatiuni pentru lectorulu strainu si traducendu-le chiar in limb'a francesa.

Subjectulu, de care se ocupa acestu opusculu, si scopulu ce elu urmaresce intereséza de aprópe pe Romani, si d'aceea ne propunemu a dice câte-va cuvinte despre densulu.

Constatamu in acésta ocaziune, cu o viia placere, că pres'a literaria francesa tiene a dá poporulu romanu o proba de interesu si de iubire, ocupandu-se cu predilectiune de limb'a si literatur'a nóstra. E viia si puternica vocea sangelui la fratii de pre malurile Senei, precum e viia si puternica iubirea, ce noi departat'a sentinela a Latinitatii in Orientu, le amu pastratu totude-una si le vomu pastrá deapaurerea.

Numele lui Michelet, Edgard, Quinet, Ubcini, Philaret, Chasles, etc. etc. vor remané nesterse in memori'a Romaniloru, transmitendu-se din generatia in generatia, incungiuurate de aure-ol'a recunoscintiei, ce le decerne unu poporu intregu. Scrierile loru au desceptatu Europ'a, scrierile loru au produsu entusiasmulu pre care ilu resuma asia de bine fóia ispaniola *Iberia* in câte-va cuvinte: „Multe fete, dice, acea fóia, au esitu din cas'a mamei nóstre Roma: una s'a maritatu cu Galulu celu sumetiu si a facutu inceputu familiei celei mari a Franciloru; alt'a a facutu casa cu Numantinulu si Guaditanulu, eternu gloriosu, si copilasii sei s'au intinsu preste tóta Iberi'a poetica: Spania si Portugalia; o a trei'a a remasu in gospodari'a parintésca si mai curendu séu mai tardiu, Itali'a intréga va fi a copilasiloru sei“. . . (astadi este.)

„Mai avea o copilitia mam'a nóstra, dar vai! . . . ea erá pierduta de la cas'a parintésca. . . . Sunt secolu de candu raticata prin stepele Dunarei si prepastiele poetice ale Carpatiloru fii'a mai mica a Romei, fii'a iubita ca totu copilulu de pe urma, ea numai scia de surorile ei si surorile ei nu mai scia de dens'a. Dara bucurati-ve Spanioliloru, Romani'a căci asia se chiama tie'a acés't'a a Romei, bucurati-ve căci Romani'a s'a readlatu!

Ascultati Iberi, Spanioli si Portugezi, ce vesti aduce ventulu de la resaritu. Romani, sntemu Romani, *cives romani summus*, sunt salutarile nepotiloru nostri, ce aduce ventulu la inim'a nóstrá! Ascultati acele acorduri cunoscute inimei nóstre, cari ne vinu leganate si balantiate de pre valurile Marei Negre, pre ale Adriaticei si ale golfului Leului, cari le desmiérda pre sinulu seu. . . Sunt acordurile cari lipseau la harp'a latina. . . . Sunt córdele romane!

Bucurati-ve Iberi, Franci, Italiani! cinci milióne (12 nu 5) de Romani mai multu spuna lumei orientale glori'a casei vóstre comune, glori'a eternei cetati.“

Sub egid'a scrieriloru, cari provocau acestu entusiasmu, natiunea romana a fostu primita in sinulu stravechei sale familii, a fostu recunoscuta de ceialalti descendinti din aceeași stirpe si si-a castigatu in trensii sprijinulu celu mai puternicu.

Nu numai atátu! Literatur'a contimpurana francesa urmaresce cu staruintia oper'a acestoru illustri campioni ai nationalitatii nóstre; publicatiuni de unu renume europénu vorbescu de Romani in termini fórté magulitori, iau parte activa, se ocupa cu unu interesu multu mai mare, de cătu chiar literatii nostri. De totu ce se refere la limb'a si ortografi'a ei, sfatuescu si indica midilócele cele mai apte pentu a aduce progresulu in limb'a si cultur'a nóstra. Lucrari ca acele din *Romani'a* ca ale D-lui Hugo Schuchard si Emile Picot onorédia uu numai pre autori ei si-natiunea de care ele se ocupa.

D. Emile Picot, de alu carui opu vorbimu mai in specialu, se devotéza studiulu limbéi romane, propunendu-si a mai stemperá zelulu aceloru autori straini. — Slavi si Germani mai alesu — cari, de si n'au cunoseintie indestulitóre, si permitu a afirmá cu usurintia si lupta a acreditá in lumea literaria opiniunea, că limb'a romana contine pre-pucine eleminte latine, ca se póta apoi deduce din acés't'a, că poporulu romanu e o adunatura de individi fora coherintia si prin urmare incapabili de a constitui o natiune.

Limb'a inse este celu mai siguru semnu doveditoriu alu originei nóstre! Acés't'a a intielesu-o Popovici, Miklosici, Jerney, Roesler etc. si d'aceea asupra limbéi si-au indreptatu tóta atentiunea loru, asupra limbéi au gramaditu o suma de ponosuri, siguri fiindu că o data acreditate opiniunile loru in privint'i'a contienutulu limbéi nu vor mai intimpiná nici unu obstacolu de a le aplicá si natiúnci. Acés't'a a intielesu-o si D. Picot si d'aceea si-propune a reduce la just'a loru valóre asertiunile adversariloru mai sus citati.

Nu ne putemu opri de a reproduce o parte din introductiunea bine simtita si bine cugetata a opuscululu D sale.

„Déca percurgemu Franci'a, Itali'a séu peninsul'a Pireneiloru, suntemu surprinsi, dice D. Picot, de a vedé limbagiulu modificandu-se necontenitu. Graiulu popularu se sehimba, pentu a dice astu-felu, din satu in satu si chiar limb'a literaria este supusa la variatiuni considerabile: Romanii formédia, sub acestu punctu de vedere, o curiósa esceptiune printre popórele cari se serva de unu idiomu esitu din latina; limb'a loru nu presinta in diversele provincii pe cari ei le locuescu de cătu usióre diferentie. Romanii din Valachi'a si din Moldavi'a, cei din Basarabi'a si din Bucovin'a, acei'a in fine cari sunt stabiliti in Transilvani'a si in Ungari'a vorbescu dialecte abia distincte unele de altele. Pre candu unu Lombardu, unu Romanu, unu Venetianu si unu Piemontesu nu se potu intielege, tieranii de la Dunarea inferióra vor puté conversá fora greutate cu fratii loru de la Aradu, de la Brasiovu séu dela Iasi. Romanii din Macedoni'a chiar, cu tóte că dialectulu loru se departédia destulu de simtitoriu de ce-lealte, nu sunt mai pucini intielesi mai pretutindené.“

„Acésta uniformitate a limbéi romane, detorita fora indoiél'a caracterulu patientu si tortiei de resistentie a acelor'a cari o vorbescu, este unu faptu demnu de insemnatu in istori'a idiomeloru romane. Latin'a, a cari'a descompositiune a datu nascere in Occidentu la atâtea limbe si gerguri (patois) subsista in regiunea Carpatiloru in o forma unica. Singurile variatiuni dialectice, cari se potu relevá, trecendu din o provincia in alt'a, se refera la legile fonetice séu mai bine la pronunciatiune; vocabulariulu inregistrédia vorbe straine, imprumutate de la natiunile vecine si diferindu că aceste natiuni incesi, dara fondulu limbéi, flesiu-nile si sintacs'a ei remanu identice.“

„Acestu faptu că dialectele Romane sunt asia de pucinu departate unele de altele, esplica pentu ce nu s'a ocupatu nimeni a culege trasurile loru particulare. S'a vorbitu totudeuna intr'unu modu generalu, s'a emisu dupa intemplantu opiniunile cele mai contradictorie, dara nimeni n'a avut' idea de a face cunoscutu limbagiulu popularulu, prin esemple alese din diferite regiuni“.

Dupa acés't'a D. Picot aréta autorii cari au aretatu aceeași materia inaintea d-sale si indica defectele au formédia apoi unu tablou de titlurile, termenii militari si administrativi, pre cari necesitatile guvernamentulu i-a introdusu in limba, spre a evitá ca strainulu se confunde acesti termeni cu formele dialectice romane, si in fine inserédia, asia cum ilu povestescu poporulu — basmulu, intitulatu „Ciucurulu de aur“ dupa ce dá tóte esplicarile necesarie pentu ca unu strainu se-lu póta citi, apoi dice: „Acei'a cari ilu vor citi cu bagare de séma vor fi fora indoiéla surprinsi de a affá in limbagiulu tieraniloru din Banatu asia de pucine eleminte straine. Unde sunt dara tóte acele vorbe grecesci, slave, albanese, turcesci, maghiare cari compunu, se dice, jumetatea dictionariulu? Ne putemu convinge că aceste vorbe nu ocupa in realitate de cătu unu locu neinsemnatu (tres secondaire) in limba.“

Dupa acés't'a D. Picot vorbesce despre cantecele nóstre populare, face divisiunea loru si reproduce câte-va bucati de poesii, despre care dice că „sunt imprimate de acea tristétia comuna productiuniloru populare romane. Unu poporu care a saferitu atátu de multu, adauge dsa, nu póte face se se auda altu ceva decâtu plangeri, este tristu pana si in bucuri'a lui. Pasiunile rustice sunt esprimate in o forma naiva, adesea plina de iucantare.“

Terminandu, felicitamu pro D. Picot pentu frumós'a d-sale intreprindere si-lu semnalamu recunoscintiei Romaniloru, ne felicitamu inse mai multu pre noi insine, ca Romani, pentu că unu barbatu atátu dá meritosu puno in serviciulu causei nóstre abili'a sa péna.

Cu câtu omulu convine mai adese-ori in societati cuviintio-se, cu atât se lumineza si destepta mai multu. De aceea vedindu-se o neincungiurabila necesitate de atari societati adi au inceputu a se infiintia in tote clasele omeniloru.

Maritul nostru Congresu nationalu bisericescu care s'a tînutu in Sibiu an. 1868. avendu la inima desclinitu cultur'a poporului nostru romanu, de asemenea a cunoscutu necesitatea astoru-feliu de societatii si la invetiatorii poporali a decretatu in § 130. din „Statutul organicu“, ca si noi-invetiatorii-se tînem conferintie in cari se ne exercitam si consultam in privinti'a trebiloru nostre instructionali, — acaroru resultatu acolo unde acele se tînu regulatu numai bunulu Ddieu pôte se-lu pretiuies-ca! — Cum se tînu dar conferintiele? In unele distriete se tînu confor. cercuali mai adese-ori peste anu si au resultate frumose ér in districtulu Oradii-mari, de doi ani încoci, s'a impartitu tînerea lor in trei locuri numai! Candu s'a tînutu conferintiele in fiecare cercu separat, ne-am coadunatu intr'unu numeru considerabilu, ne-am consultatu si exercitatu insine in propunerea obiectelor obligate pentru scólele nostre. De candu s'a impartitu tînerea lor inse, dorere! cei mai seraci si mai indepartati nu potu participá de feliu; apoi afora de acést'a noi-invetiatorii numai dreptulu avemu de a tîné conferintie, ér propunetorii si decisorii sunt cu totului alti individi, cari dupa lege si dreptate n'ar avé altu dreptu de câtu numai ca auditori *) — si asi'a nici cá potu fi corespundietorie scopului nostru de feliu.

Deci considerandu, cá scopulu nostru nu pôte fi altulu decâtu alu propasirei cu timpulu amu fostu si suntemu de acea opiniune cá deca Ven. Sen. Scol. voiesce se nu apuna conferintiele nostre de totu de o parte, ér de alt'a, se progresamu si se ne folosimu de dreptulu nostru garantatu prin lege, liberi ne impedeati de nimene, se impartiesca tînerea lor in viitoriu, celu pucinu in 9 locuri in intragu districtulu acést'a, si se faca alte dispuetioni mai favoritorie; apoi nu numai odata in anu, ci baremu de 3. ori adeca: tómn'a pre timpulu ferieloru; — in serbatorile cratiunului si intr'ale invierii Domnului pentru cá: cu câtu mai adese-ori amu conveni si ne-amu consultá liberi cu atâtu mai multe si bune resultate amu aduce pre terenulu instructiunii.

Nu suntemu noi contr'a conferintieloru intruante ma! amu dori tînerea in totu anulu a unei confer. generale insa deca va luá in consideratiune ori-si cine-miserabil'a stare materiala in care ne aflamu atâtu noi câtu si bietulu poporu, usioru se va poté convinge cá: absolutminte ni-e imposibilu a le cercetá in indepartari considerabile.

Alessandru Mateau,
inv. gr. or.

Nica Mihaiu,
in Secaciu.

Alessandru Ardeleanu,
docinte gr. or. in Grosiu.

Pavelu Botice,
inv. gr. or. Archisiu.

Mihaiu Popp,
inv. gr. or.

VARIETATI.

× Ni se serie cumca la 18 Martiu a. c. s'a tînutu esamenu semestralu cu copii dela scól'a confesionala din Plescutia. Resultatulu esamenului a fostu peste asteptare, ér zelosulu invetiatoriu Nicolau Feieru, si-a eluptatu recunoscinti'a si increderea deplina la poporulu alu carui dascalu devotatu este dsa.

+ Spre scire! Congresulu stupariloru din Austro-Germania si espusetiunea obiectelor apartinetorie la stuparitul rationalu, se va tîné estimpu in Halle, regatulu Sasoniei nu de parte de capital'a Lipsca (Leipzig.)

Stuparii romani carii dorescu a participá la siedintiele acelui Congresu, — renumitu in tota Europ'a — pentru esoperarea certificatelor de caletorie cu diumetate pretiu, pe tote liniile cáiloru ferate din Austro-Germania si Ungaria si anume pentru clas'a II. si III. tour retour, au a se adresá subscri-sului, avendu totodata a tremite si 2 fl. 10 cr. tacs'a pentru insinuare la participarea siedintieloru congresului, cum si numirea domiciliului lor si a postei ultime.

Despre diu'a tînerei Congresului, cei ce se vor insinua, vor fi incunoscintiati atunci candu li so va tremite certificatele.

V. Schelegianu.

*) Cum se pôte acést'a? Destulu de reu cá dreptulu dvosfre ilu dati altor'a, semnu cá nu-lu stiti sustiené.

Red.

A v i s u.

Mai multi doritori de a contrage imprumuturi ipotetarii din fondurile comune bisericesci si scolarie, au facutu aicea intrebare: deca mai sunt bani disponibili; era unoru petenti nu se potura acordá sumele cerute tocmai pentru cá cass'a epitropiei la momentu nu avea la dispozițiune bani de ajunsu, ca se satisfac pe deplinu recerintieloru. —

Acuma inse, din partea Ilustritatei Sale dlui Antoniu Mocioni, s'a depuratu capitalulu si interesele eveninde dupa obligatiunea fericitului Ioanu de Mocioni, inca dela Carloveti cu datulu 30 Martiu 1854. in suma totala de 85,654. fl. 88 cr. v. a. cu care fundulu disponibilu alu cassei s'a sporitu l'a o suma de 106,000 fl. v. a. ce se afla elocata in cass'a de pastrare de aicea, conformu dispuetionei §§. 22 si 27. din Regulamentulu de procedere.

Ceea ce respectiviloru interesati spre scire si orientare se face cunoscutu cu acea observare: ca petitiunile ce le vor trimite pentru acordarea de imprumuturi, se si le provéda deplinu cu recerintiele prescise in §§. 28. 29. si 30 lit. a. b, c, d, e, si f, din provocatulu Regulamentu *) fiindu cá celea necomplete nu se potu luá de locu in considerare; apoi completariile ulterioarie sunt impreunate cu spese pentru respectivii petenti, causandu amenarea resolvirei, ér epitropiei inmultiendu-i numai lucrurile scriptoristice. Aradu 4. Aprilie 1874.

Administratiunea epitropiei provisorie a fondurilor bisericesci si scolarie comune diecesloru de Aradu si Caransebesiu.

Presiedinte substitutu:
Dr. Atanasiu Sandor.

Notariulu epitropiei:
Petru Petroviciu.

*) S'a publicatu in Lumina Nr. 50 si in Albina Nr. 63. si 62.

Administratiunea.

A n u n c i u.

3

Am veditu pre multi negotiatori, rei de credintia, cá nu cugeta la omeni'a si creditulu firmei lor, ci numai cum se imbogatesca repede, fia chiaru amagindu pre comitetele parochiali si pre preotime, — de aceea m'am oferitu cum se ferescu de insielatiune pre oo. comitete si pre oo. preoti, ca. pentru banii lor se-si capete lucruri bune, si am infiintiatu insumi in negotiatori'a mea sub firm'a:

„Nicolau Zsiga si Comp.“

in Oradea Mare, piati'a santului Ladislau unu depositu mare de ornamente (odasii) bisericesci, precum falóne, patrafire, manusiore (rucavitie) si celelalte; asisderia materii pentru vestminte preotiesci, materii felurite de peru si de metasa pentru prapori si altele.

Pretiuurile sunt cele mai eftine, era despre bunetatea materiei si a lucrului dau chezesia. Bucuros servescu si cu mustre celor'a ce dorescu.

Deschilinitu am grigitu la intocmirea pretiuurilor, ca se fie de sem'a tuturor'a, astfelu sunt falóne dela 30 fl. pana la 300 fl. pentruca fiacare comuna bisericesca se-si póta cascigá dupa potinti'a sa.

Nicolau Diamandi.

C O N C U R S U.

1

Pentru vacant'a parochia din Comun'a Chiraleu protopopiatulu Luncii, se deschide concursu pana in 23 Aprilie st. v. candu va fi si, alegerea.

Emolumintele sunt 24 jugere pamentu aratoriu, dela 100 de case câte ur'a vica de bucate, stólele indatinate, o jumătate di de lucru, cortelu liberu, si gradina intravilana. —

Doritorii de a ocupá parochi'a acést'a vor avea recursurile sale bine adornate pana in 19 Aprilie st. v. ale trimite la protopopulu tractualu in Oradea-mare

Chiraleu in 27 Martiu 1874.

Comitetulu parochialu

in contielegere cu mine **Gavrilu Netu** protopopulu Luncii.